

CYNLLUNIAU MARCIO TAG

HAF 2023

**TAG
CYMRAEG IAITH GYNTAF - UNED 6
1000N60-1**

RHAGARWEINIAD

Defnyddiwyd y cynllun marcio hwn gan CBAC ar gyfer arholiad 2023. Penderfynwyd arno'n derfynol yn dilyn trafodaeth fanwl mewn cynadleddau arholwyr gan yr holl arholwyr oedd yn ymwneud â'r asesiad. Cynhaliwyd y gynhadledd yn fuan ar ôl sefyll y papur fel y gellid cyfeirio at yr amrediad llawn o ymatebion ymgeiswyr, gyda sgrïptiau wedi'u llungopïo yn sail i'r drafodaeth. Amcan y gynhadledd oedd sicrhau bod y cynllun marcio wedi'i ddehongli a'i gymhwysu yn yr un modd gan yr holl arholwyr.

Gobeithir y bydd y wybodaeth hon o gymorth i ganolfannau ond cydnabyddir ar yr un pryd y gallai fod gan athrawon safbwyntiau gwahanol ynglŷn â manylion neu ddehongli gan nad ydynt wedi bod yn rhan o'r gynhadledd farcio.

Mae'n flin gan CBAC ond nid oes modd iddo ymgymryd ag unrhyw drafodaeth na gohebiaeth am y cynllun marcio hwn.

TAG CYMRAEG IAITH GYNTAF

HAF 2023 CYNLLUNIAU MARCIO

- Mae'r gerdd yn deillio o daith gerdded ar lwybr yr arfordir o'r Borth i Aberystwyth ac yn cerdded heibio Traeth Wallog. O weld pobl ddi-Gymraeg yn cael trafferth deall ac ynganu enwau lleoedd mae'r bardd yn ystyried pa lwybr y dylid ei ddilyn - y llwybr o'u hanwybyddu neu'r llwybr o ddweud wrthynt yr ystyr a'r hanes.
- Defnyddir y **person cyntaf** i gyfleu profiadau a theimladau.
- Y bardd yn agor y gerdd **Vers libre** drwy gyfeirio at '*lais*' fan draw sy'n dilorni ac yn gwneud hwyl am ben enw Cymraeg '*gyda'i chriw*'. Mae'r **trosiad** '*ei llais yn gyllell trwy wynt y môr*' yn cyfleu miniogrwydd y dweud sydd wedi siomi'r bardd.
- **Ailadroddir** y **berfenw** '*gwrthod*' sy'n cyfleu pa mor siomedig yw'r bardd wrth iddi sefyll a sylu mewn anghrediniaeth a gellir awgrymu bod y defnydd o'r **rhagenw dangosol** '*hon*' yn cyfleu dychan, cynnil wrth i'r bardd gyfeirio at y dieithryn a'i gwisg '*North Face drud*'. Mae sain cras y **berfenw** '*gwarafun*' a'r **odl** '*drud*' a '*mebyd*' yn effeithiol yma.
- Deallwn mai '*Jyngl o lythrennau ... ar bostyn pren*' yw testun sbri'r criw.
- Ar ôl cyflwyno'r sefyllfa mae'r bardd yn cydio a chynnal y thema arfordir a llwybrau'n benodol drwy weddill y gerdd gan gyfeirio'n **drosiadol** at ddau ddewis sef y llwybrau posibl. Mae rhywbeth terfynol bron yn y llinell '*dau ddewis yn oes oesoedd*.'
- Yn gyntaf sonnir am y llwybr hawdd '*I lawr i'r traeth yn dawel,
yn ddall, yn ddiideall,
ymddiheuro mwy neu lai
am drybini, dybryd ein bod*'
sef peidio â dweud dim wrth '*hon*' a'i chriw a'u hanwybyddu. Defnyddir yma **rythmau'r iaith lafar**, **ansoddeiriau** pwrpasol a'r **cyflythrennu** '*am drybini, dybryd ein bod*' gyda'r acen ar yr **enw unsill** 'bod' yn hynod effeithiol. Mae fel petai'r bardd yn ymddiheuro am y drafferth mae'n bodolaeth ni fel cenedl yn ei achosi i bobl ddi-Gymraeg wrth grwydro fel hyn.
- Sonnir am ein diwylliant cynyddol o '*bostio'r profiad ar byrth y We*' a dyma **bersonoli** cynnil sy'n cyfleu ein harferion a pha mor rhwydd yw '*clicio*' a '*tapio*' ein teclynnau gan ddefnyddio'n gwefannau cymdeithasol i fynegi profiadau o ddydd i ddydd. Mynegi wna'r bardd gyda'r gosodiad '*Dyma'r stwff sy'n tanio'r dydd*', sy'n **llinell ar wahân** ac yn pigo ein cydwybod, y byddai newyddion fel hyn yn siŵr o '*danio'r dydd*' a derbyn ymateb brwd. Ond gellir dadlau bod peth **amwysedd** yma; tybed nad yw'r bardd yn honni bod hynny'n ddigonol ac onid dyma'r llwybr rhwydd? Onid oes angen ymateb mewn modd mwy adeiladol? Mae'n arwyddocaol bod y bardd yn defnyddio'r **gair benthg, sathredig** '*stwff*' i gyfleu'r newydd.
- Yna aiff y bardd ymlaen i sôn am yr ail lwybr gan gynnal y **trosiad estynedig** unwaith eto, a dyma'r ail ddewis. Dyma lwybr anos, sy'n **cyferbynnu** â'r llwybr cyntaf ac mae'r **trosiad** '*yn nadreddu*', yr **ansoddeiriau** '*serthach*', '*troellog*', yr **enw** '*clogwyn*' a'r **berfenwau** '*dringo*' a '*chwysu*' oll yn cyfleu her yr ail lwybr yma sef mynd ati i siarad gyda'r criw ac esbonio wrthynt '*bod y tonnau'n dal i dorri ar draeth ein hiaith*.' Dyma adlais o glo cerdd 'Gwenllian' gan Myrddin ap Dafydd pan ddywed yntau '*daw hi o'i thrai i mewn dros dywod Menai*.'

- Mae'r bardd yn cydnabod ac yn darogan yn y ddau bennill nesaf y byddai angen cryn dipyn o ddyfalbarhad i gerdded y llwybr hwn '*dros y twyni, heibio'r dibyn*' a dyma ddisgrifio'r tirwedd sy'n etifeddiaeth o Oes yr Iâ. Noda'r bardd y byddai modd esbonio beth yw'r hanes a'r traddodiadau sydd ynghlwm â'r holl le a chyfleu a wna'r **trosiad** '*a theimlo'r hesg yn gwau'n hanesion yn rhaffau praff am ein coesau*' na allwn droi cefn ar ein hanesion sydd wedi gwreiddio'n ddwfn ynom. Yma ceir **cyfeiriadaeth** at chwedl 'Cantre'r Gwaelod' a cheir rhyw **newid naws** i'r gerdd erbyn hyn a thybed nad yw'r bardd yn awgrymu, gydag ychydig bach o amynedd, bod modd ennyn diddordeb pobl ddi-Gymraeg yn ein hanes '*lle daw hithau trwy'r heli i holi pwy'n union oedd y Brenin...*' Sylwer bod y bardd bellach yn rhoi rhyw **bwyslais gwrthgyferbyniol** i weithred yr unigolyn drwy ddefnyddio'r **rhagenw cysylltiol** '*hithau*'.
- Cydnabyddar bardd mai '*gan bwyll bach*' y mae tywys y criw ar hyd y llwybr hwn '*hyd y lôn i lawr i'r Sarn*' a dyma **gyfeiriadaeth** at ein treftadaeth sef llwybr cerrig Sarn Cynfelyn sy'n ymestyn allan i'r môr. Fel awgryma'r **ansoddeiriau** '*bodlon*' a '*parod*' mae'r criw erbyn hyn yn dechrau rhyfeddu at yr hyn a glywant ac a welant nes ei bod '*hithau*' yn rhyfeddu at '*ruddin dwfn y boncyffion brau*'. Dyma **baradocs** sy'n gyforiog o ystyr. Ar y naill law gall gyfeirio'n llythrennol at foncyffion y goedwig hynafol sy'n gysylltiedig â chwedl 'Cantre'r Gwaelod', boncyffion sydd i'w gweld pan fydd y tonnau ar drai a'r llanw'n isel. Ar y llaw arall er mor gadarn yw ein gwreiddiau mae'r ansoddair '*brau*' eto yn cyfleu pa mor fregus yw ein sefylla fel cenedl
- Unwaith eto cyfeirir at ein gwefannau cymdeithasol a dyna a wna'r unigolyn yma hefyd ond yn **gyferbyniol** i'r bardd yn '*postio'r profiad ar byrth y We*' mewn dicter i ennyn ymateb, anfon *selfie* o'i hunan a wna hon sy'n **awgrymu'n gynnil** pa mor werthfawrogl yw hi o'i phrofiad a'i hamgylchedd.
- Tua'r diwedd **ailadrodda'r** bardd y llinellau '*Dau lwybr oedd, dau ddewis yn oes oesoedd.*' a dyma ni'n ôl i'r sefyllfa gychwynnol gyda'r **ferf** '*oedais*' yn cyfleu'r bardd yn pwyso a mesur pa lwybr i'w ddilyn.
- Mae'n amlwg fod cefn gwlad yn ysbrydoliaeth lachar i'r bardd ac yn y clo nodar angen i warchod ein hanes a'n traddodiadau. Penderfyna bod '*hon*' yn haeddu gwybod mwy am ein treftadaeth '*ein hanes, a'n holion.*' Ailadroddir y **rhagenw lluosog** 'ein' i bwysleisio mai ein heiddo ni yw ein hetifeddiaeth a'n traddodiadau. Mae'r defnydd o'r **enw** '*llwybrau*' yn rhoi undod i'r gerdd.
- Ceir yma **gynildeb awgrymog** o ran y dweud sy'n nodi mai'n dyletswydd ni yw treulio amser yn addysgu dieithriad fel hyn. Mor hawdd yn yr oes yr ydym yn byw ynddi yw dewis y llwybr hawdd.
- Dyma sylwebaeth gymdeithasol grafog am gefn gwlad o gofio'r holl drafod diweddar ar yr angen i ddiogelu enwau Cymraeg rhag cael eu Seisnigeiddio.

Synoptig

Gellir cydio mewn agweddau o ran themâu megis:

- Dyfodol y Gymraeg
- Etifeddiaeth / Cefn gwlad
- Dewis – y gallu i ddewis
- Diogelu enwau Cymraeg rhag cael eu Seisnigeiddio
- Bro mebyd – ardal yn bwysig ac yn ysbrydoliaeth

AA2	AA2 - ystod y marciau (20)	AA3	AA3 - ystod y marciau (20)
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi ffeithiau cymhleth a pherthnasol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n strwythuredig • arddangos dealltwriaeth gadarn a threiddgar o'r cysyniadau • dadansoddi a dehongli'n dreiddgar • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus a chydlynol • cyflwyno tystiolaeth drwy gyfeirio at rannau penodol o'r testun a defnyddio dyfyniadau'n effeithiol • dadansoddi arddull a ffurf/mesur yn dreiddgar • defnyddio termau gwerthfawrogi llenyddiaeth yn ddeallus • croesgyfeirio'n ddeallus rhwng amrywiol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu a thechnegau arddull 	<p style="text-align: center;">16–20 <i>(Synoptig 5)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn rymus, yn glir a chroyw • rhoi sylw manwl i gywair, ffurf a chynulleidfa drwy amrywio'r arddull yn sensitif • saernïo'r gwaith yn fwiadus er mwyn cyfleu cymhlethdod ac amlochredd y pwnc • arddangos cyfoeth o adnoddau iaith • meistrolaeth drylwyr ar ramadeg a chystrawen 	<p style="text-align: center;">16-20</p>
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi ffeithiau perthnasol yn effeithiol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n gydlynol • arddangos dealltwriaeth sicr o'r cysyniadau • dadansoddi a dehongli'n dda • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus • cyfeirio at rannau perthnasol o'r testun a defnyddio dyfyniadau yn addas a phwrpasol • dadansoddi arddull a ffurf/mesur yn addas a phwrpasol • defnyddio termau gwerthfawrogi llenyddiaeth yn effeithiol • croesgyfeirio effeithiol rhwng amrywiol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu a thechnegau arddull 	<p style="text-align: center;">13–15 <i>(Synoptig 4)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn glir a chroyw • rhoi sylw manwl i gywair, ffurf a chynulleidfa drwy amrywio'r arddull • saernïo'r gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu cymhlethdod y pwnc • arddangos adnoddau iaith da • arddangos gafael sicr a chywir ar ramadeg a chystrawen 	<p style="text-align: center;">13-15</p>
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi'r ffeithiau perthnasol yn effeithiol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth dda o'r cysyniadau • dadansoddi ac ymresymu'n foddhaol • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau'n drefnus • cyfeirio weithiau at rannau perthnasol o'r testun a defnyddio dyfyniadau addas • dadansoddi arddull a ffurf/mesur yn foddhaol • defnyddio termau gwerthfawrogi llenyddiaeth yn gyson • croesgyfeirio'n synhwyrol rhwng gwahanol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu a rhai technegau arddull 	<p style="text-align: center;">10–12 <i>(Synoptig 3)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mynegi syniadau a dadleuon lled gymhleth yn glir • rhoi sylw boddhaol i gywair, ffurf a chynulleidfa drwy amrywio'r arddull • cynllunio'r gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu gwahanol agweddau ar y pwnc • arddangos amrywiaeth o adnoddau iaith • gafael gadarn ar ramadeg a chystrawen 	<p style="text-align: center;">10-12</p>

AA2	AA2 - ystod y marciau (20)	AA3	AA3 - ystod y marciau (20)
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi rhai ffeithiau perthnasol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth foddhaol o'r cysyniadau • dadansoddi ac ymresymu'n lled foddhaol • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau • defnyddio ambell gyfeiriad penodol at y testun a defnyddio rhai dyfyniadau addas • trafod agweddau ar arddull a ffurf/mesur • defnyddio rhai termau gwerthfawrogi llenyddiaeth • ychydig o groesgyfeirio rhwng gwahanol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu ac ambell dechneg arddull 	<p style="text-align: center;">7–9 <i>(Synoptig 2)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • defnyddio iaith yn briodol i fynegi syniadau a dadleuon • dangos ymwybyddiaeth o drefn, dilyniant a chywair wrth gyflwyno gwaith • arddangos peth amrywiaeth o ran adnoddau iaith • arddangos gafael foddhaol ar ramadeg a chystrawen 	<p style="text-align: center;">7-9</p>
<ul style="list-style-type: none"> • cyflwyno rhai ffeithiau perthnasol • arddangos dealltwriaeth o ambell gysyniad • ymresymu a chyfeirio at rai elfennau penodol • datblygu ac ehangu ar rai syniadau • defnyddio ambell gyfeiriad penodol at y testun ac ambell ddyfyniad • trafod rhai agweddau ar arddull a ffurf/mesur • defnyddio ambell derm gwerthfawrogi llenyddiaeth • creu ambell gymhariaeth rhwng gwahanol destunau 	<p style="text-align: center;">4–6 <i>(Synoptig 1)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • defnyddio iaith i fynegi syniadau a dadleuon uniongyrchol yn glir ac yn effeithiol • dangos peth ymwybyddiaeth o drefn, dilyniant a chywair wrth gyflwyno gwaith • defnyddio ystod o eirfa a phatrymau addas • arddangos gafael resymol ar ramadeg a chystrawen 	<p style="text-align: center;">4-6</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig. 	<p style="text-align: center;">0–3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig. 	<p style="text-align: center;">0-3</p>

***Wrth ddyfarnu marciau i AA3 sylwer bod angen ystyried y ddau/tri phwynt bwled cyntaf yn ogystal â'r ddau bwynt bwled olaf. Rhaid i'r marc iaith fod o fewn un band marcio (yn uwch neu'n is) i'r marc cynnwys.**

Adran B**2. Y Gymraeg mewn Cyd-destun****[40]**

AA3 - ysgrifennu	AA3 - ystod marciau
<ul style="list-style-type: none"> • ysgrifennu'n gryno gan ddewis a dethol syniadau perthnasol a phriodol yn feistrolgar • saernïo'r gwaith yn fwriadus gan sicrhau undod i'r gwaith • defnyddio'r cywair priodol yn hyderus i'r pwrpas / cynulleidfa • defnydd hyderus o hanfodion y ffurf • arddangos cyfoeth o adnoddau iaith • meistrolaeth drylwyr ar ramadeg a chystrawen 	32-40
<ul style="list-style-type: none"> • ymdrech dda i ysgrifennu'n gryno gan ddangos gafael sicr ar ddewis a dethol syniadau perthnasol a phriodol • saernïo'r gwaith yn ofalus gan sicrhau undod i'r gwaith • defnyddio'r cywair yn briodol a chyson i'r pwrpas / cynulleidfa • defnydd priodol o hanfodion y ffurf • arddangos adnoddau iaith da • arddangos gafael sicr a chywir ar ramadeg a chystrawen 	26-31
<ul style="list-style-type: none"> • ymdrechu i ysgrifennu'n gryno gan lwyddo i ddewis a dethol syniadau perthnasol yn eithaf da • cynllunio'r gwaith yn ofalus er mwyn ceisio sicrhau undod i'r gwaith • defnyddio cywair yn briodol ac addas ar y cyfan i'r pwrpas / cynulleidfa • defnydd priodol ar y cyfan o hanfodion y ffurf • arddangos amrywiaeth o adnoddau iaith • gafael gadarn ar ramadeg a chystrawen 	20-25
<ul style="list-style-type: none"> • llwyddo i ddewis a dethol syniadau perthnasol ar y cyfan • cynllunio'r gwaith yn lled ofalus • rhoi peth sylw i gywair priodol ac addas i bwrpas / cynulleidfa • rhoi peth sylw i hanfodion y ffurf • arddangos peth amrywiaeth o adnoddau iaith • arddangos gafael foddhaol ar ramadeg a chystrawen 	14-19
<ul style="list-style-type: none"> • ymdrechu i ddewis a dethol syniadau perthnasol • dangos ymwybyddiaeth o drefn a dilyniant wrth gyflwyno'r gwaith • dangos ymwybyddiaeth o gywair addas i bwrpas / cynulleidfa • dangos ymwybyddiaeth o hanfodion y ffurf • defnyddio ystod o eirfa a phatrymau addas • arddangos gafael resymol ar ramadeg a chystrawen 	8-13
<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai o nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig. 	0-7